

1. Зеленкевич Я. Ф. Вільна школа (її ідеї й здійснення в практиці) / Я. Ф. Зеленкевич // Учитель. – Р. XXV. – Львів, 1912/1913. – Ч. 11–12. – С. 338–40.
2. Квинтилиан М. Ф. О воспитании оратора // Хрестоматия по истории педагогики : В 4-х томах / Под общ. ред. С. А. Каменева. – Т. 1. Античный мир. Средние века. Начало нового времени // Сост. И. Ф. Сладковский. – М. : Гос. уч.-пед. изд-во, 1935. – Т. 1. – 656 с.
3. Наумчик В. Н., Савченко Е. А. Этика педагога : учеб.-метод. пособие / В. Н. Наумчик, Е. А. Сладковский. – Минск : Універсітэцкае, 1999.
4. Роль педагогічної етики у професійній підготовці сучасного вчителя : Матеріали Всеукраїн. наук.-методичн. конф. / Ред. В. О. Огнев'юк. – К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2008.
5. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5-ти томах // В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 5. Статті.
6. Сухомлинський В. О. Як виховувати справжню людину // О. В. Сухомлинський. Вибрані твори : В 5 томах. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 2. – С. 149–416.

L. Khoruzha

ETHICAL ASPECTS OF PEDAGOGICAL PROFESSION

The article reveals the theoretical analysis of the ethical aspects of the profession of pedagogue, shows its deontological principles. During the process of investigation the emphasis has been put upon the leading professional and personal moral qualities of the modern teacher.

УДК 371.124:33

Бахтіярова Х. Ш.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ БАГАТОРІВНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Статтю присвячено розгляду проектування моделі багаторівневої підготовки майбутніх інженерно-педагогічних кадрів. Докладно проаналізовано питання методології, закономірностей, принципів побудови сучасної моделі підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Актуальність дослідження

Реалії сучасного життя, соціально-економічні умови, глобальні соціальні зміни зумовлюють необхідність підготовки вчителя, відкритого до вимог суспільства, сповненого довіри до своїх можливостей і потенціалу, здатного усвідомлювати залежність результатів своєї діяльності від власної компетентності, приймати рішення стосовно дії та вчинків.

Головна мета вищої педагогічної освіти – розвиток і формування особистості майбутнього вчителя, його творчої індивідуальності, високого рівня професійної компетентності та загальної культури. Процес професійної підготовки майбутнього педагога складний і динамічний. На нього впливають як усталені чинники, так і нові, спричинені реаліями сьогодення. Форму-

вання фахівця-педагога в умовах оновлення всіх сфер суспільного життя потребує врахування тих змін, що їх сьогодні зазнає освіта.

Нові вимоги до професійної освіти виникли у зв'язку з реалізацією Концепції розвитку професійно-технічної освіти, проекту Закону України «Про виховання дітей та молоді», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про професійно-технічну освіту», основних напрямів реформування професійно-технічної освіти України.

В умовах конкуренції зростає необхідність у підготовці компетентних інженерів-педагогів, які б, поряд з хорошими техніко-технологічними знаннями, добре володіли методикою їх передачі учням та робітникам, розуміли загальну стратегію виховання професіоналізму та професіонала.

Наші дослідження пов'язані з розглядом основних проблем виховання, принципів побудови сучасної моделі підготовки інженерно-педагогічних кадрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

В сучасному розумінні освіта, рівно як і різноманітні освітні моделі, – це система, що складається з множинних елементів, котрі перебувають у взаємовідносинах та взаємозв'язках і створюють визначену цілісність, єдність. Педагогічну систему деякі дослідники визначають як множину взаємопов'язаних структурних та функціональних компонентів, підкорених цілям освіти, навчання, виховання молодого покоління та дорослих людей [1, 2].

Аналізом основних параметрів освітніх систем займалися відомі дослідники А. М. Алексюк, В. С. Безруков, В. П. Беспалько, Н. В. Кузьміна, І. Я. Лернер, А. О. Лігоцький, Н. Г. Ничкало, О. М. Новіков та ін. Вони одностайні у думці, що найважливішим методологічним напрямом у науковому забезпеченні проектування та розробленні нових моделей освітньо-педагогічних систем є застосування методу системного підходу (аналізу), що виникає з уявлення про систему (модель) як цілісну цінність, а не обумовленість її окремих частин тільки аналізом.

Методологічне значення системного підходу орієнтоване на виявлення й аналіз різних типів моделей освітніх систем, внутрішніх зв'язків у їх підсистемах і зовнішніх зв'язків між системами (системами-«виробниками» і системами-«замовниками» інженерно-педагогічних кадрів та іншими соціальними системами). Всебічний науковий аналіз, здійснений з використанням системного підходу, оптимізує рівень та якість проектування багаторівневих педагогічних систем та їх моделей.

Виклад основного матеріалу

До головних ознак освітньої, зокрема педагогічної системи відносять:

- 1) наявність і повноту компонентів (структура, підсистема), призначених досягненню мети;
- 2) наявність функціональних зв'язків і залежності між компонентами;
- 3) наявність провідної ланки чи ідеї, необхідної для об'єднання компонентів;
- 4) виникнення у взаємодії компонентів спільних якостей.

Система інженерно-педагогічної освіти унікальна за своєю суттю і сама її природа дає можливість сформувати такого гармонійного фахівця, який поєднує в собі інженерно-педагогічні вміння, пов'язані зі здатністю розв'язувати технічні завдання, системно мислити, проектувати

та конструювати технічні споруди, розумітися на питаннях економіки, охорони праці певної галузі; з умінням працювати з людьми, організувати навчальний процес у професійному навчальному закладі, виховувати молодь, бути керівником та вихователем. Сьогодні європейські країни йдуть шляхом обов'язкової педагогічної освіти викладачів не тільки гуманітарних, а й технічних дисциплін. В інженерно-педагогічній освіті це закладено на початку в самій суті. В зв'язку з цим для правильної та логічної побудови інженерно-педагогічної освіти слід дотримуватися основних принципів цієї галузі освіти, а саме:

- інженерно-педагогічна освіта має бути вищою ланкою професійної освіти;
- інженерно-педагогічна освіта повинна мати ступеневу структуру та наскрізну підготовку кадрів, що включає всі освітньо-кваліфікаційні рівні;
- інженерно-педагогічна освіта повинна базуватися на взаємодії законів педагогіки, психології та законів розвитку виробництва.

Створена конкретна освітня модель має на меті реалізацію відповідної освітньої системи, тому їй притаманні всі загальні ознаки, визначення та закономірності, що діють в освітніх системах. Модель, за якою в сучасних умовах створюється система багаторівневої педагогічної підготовки, не повинна бути занадто складною, нагромадженою і нединамічною, тому що від цього значною мірою залежить її дієздатність, ефективність, керованість тощо. Якщо вважати педагогічну освіту підсистемою галузі освіти, то інженерно-педагогічна освіта – це один із спеціалізованих напрямів педагогічної освіти і в локальному вигляді повинна мати всі ознаки та властивості самостійної системи.

А. П. Сейтешев у структурі діяльності інженера-педагога вирізняє кілька елементів системи: педагогічна інтерпретація соціальних явищ, переклад суспільних цілей на мову педагогічних і професійно-практичних завдань; методичне осмислення, інструментування навчально-трудова і виховних впливів; безпосередня організація цих впливів, використання, як навчально-виховних засобів, можливостей навчально-трудова, виробничої і позакласної діяльності, різних інформаційних і виховних впливів соціального середовища; аналіз досягнутого результату і співвіднесення його з поставленими цілями, з вивченням впливу багатьох факторів, а також з відомою суб'єктивністю навчально-виховних впливів. Це свідчить про те, що функції інженера-педагога не обмежуються передачею професійних і технічних знань, формуванням трудових і професійних умінь і навичок, організацією навчально-трудова, виробничого і виховного процесів за допомогою наявних засобів навчального закладу.

Тому особливого значення набувають проблеми співвідношення інженерної та педагогічної складових у підготовці майбутнього фахівця. Ідея їх інтеграції лягла в основу уявлення про інженера-педагога як моно-фахівця. В педагогічній діяльності інженерові-педагогу доводиться виконувати і робочі, й інженерні функції. Педагогіка тут є засобом використання технічних знань і умінь. Вона має бути системоутворювальним початком у підготовці фахівця, а отже, як навчальна дисципліна, стати безперервною впродовж усього навчання. Отже, інтеграція технічних і педагогічних знань і умінь – це не союз рівних, як довгий час припускалося.

Що, зрештою, такий підхід дає практиці? По-перше, дає змогу ширше, з перспективою, поглянути на цілі та завдання інженерно-педагогічної освіти, на професіограму фахівця і відповідно до цього по-новому підійти до навчального плану, що має забезпечувати поглиблену соціалізацію (гуманітаризацію, екологізацію) особи фахівця та його політехнізацію. Крім того, такий підхід дасть можливість по-новому поглянути на всю чинну організацію навчально-виховного процесу в вузі, покласти край його замкнутості, малорухливості, конгломеративності, дасть змогу значно вдосконалити склад, структуру і власне зміст професійної педагогіки й її гілки – педагогіки профтехосвіти.

Враховуючи основні Положення Законів України «Про освіту» і «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», висновки наукових досліджень та сучасних досвідів з організації освітньої педагогічної підготовки у розвинених країнах, в основу побудови і діяльності сучасної моделі багаторівневої інженерно-педагогічної освіти мають бути покладені такі основні методологічні принципи: єдність та наступність, спадкоємність і неперервність; гуманізм і демократизм; відкритість і доступність; інтеграційність та наукова забезпеченість; автономність і керованість; цілісність і цілеспрямованість; гнучкість і прогностичність. Тому для науково-педагогічних працівників професійно-педагогічна діяльність інженера-педагога має особливу структуру, що визначається специфікою професійно-технічної освіти, але підпорядковується загальним закономірностям теорії діяльності. Специфіка професійно-педагогічної діяльності полягає в тому, що вона вирішує педагогічні завдання за допомогою засобів техніки і технології, а також через включення учнів у практичну роботу з конкретної робітничої професії. Особливістю цієї діяльності є наявність у числі її головних складових загальних педагогічних умінь пошукового характеру, застосовуваних свідомо і чітко в різних ситуаціях. Серед таких умінь А. П. Сейтешев вирізняє, наперед, конструктивні, організаційні, комуні-

кативні, гностичні, інформаційні, розвиваючі, загальнотрудові, а також уміння керувати практико-пізнавальною діяльністю учнів і процесом їхнього самовиховання, вивчати передовий педагогічний досвід і вміння, необхідні для аналізу педагогічних ситуацій, планування педагогічного впливу визначення нових педагогічних завдань [3, 274]. Наукові дослідження А. Джантемірова підтверджують висновки про те, що професійно-педагогічна діяльність інженерів-педагогів повинна мати творчий та індивідуальний характер.

Окремі принципи більшості освітніх систем стосуються і системи багаторівневої інженерно-педагогічної підготовки та її моделей, мають стислий узагальнюючий та передбачуваний діяльнісний характер і можуть виконувати функції закономірностей (як часткове проявлення законів). Всупереч практиці, яка склалася у визначенні відповідальної групи «освітніх законів», зауважимо, що більшість з них (у порівнянні з іншими соціальними законами) не завжди мають стабільну стійкість, тривалість і передбачуваність їхніх дій через значну залежність від суспільних, соціальних і навіть економічних змін, тому їх доцільніше класифікувати як закономірності. Погоджуючись з В. П. Беспалько щодо формування принаймні трьох груп головних принципів, за якими будується система багаторівневої підготовки інженерних (у тому числі й інженерно-педагогічних) фахівців, визначимо їх як закономірності, а саме:

- до складу першої групи закономірностей, що підтримують загальну життєздатність системи, можна віднести: працездатність основних (складових) частин системи; наскрізне проходження будь-якої інформації до її робочого органу; узгодження періодичності дій усіх частин системи;
- друга група закономірностей впливає на динаміку розвитку й удосконалення окремих напрямів (частин) педагогічної системи;
- третя група закономірностей відображає динаміку розвитку всієї системи, рівні її керованості [15].

Висновки

Побудована за наведеними методологічними принципами сучасна модель системи багаторівневої підготовки інженерно-педагогічних кадрів реалізує головні освітні напрями діяльності:

- розширення можливостей інженерно-педагогічних навчальних закладів для задоволення різноманітних культурно-освітніх та професійно-кадрових потреб системи професійно-технічної освіти, регіону, країни;
- підвищення гнучкості, загальнокультурної, наукової, професійної та педагогічної підготовки фахівців у галузі освіти з урахуванням динамічних змін у потребах ринку праці.

1. Кузьмина Н. В. Психологическая структура деятельности учителя и формирование его личности / Н. В. Кузьмина. – Л., 1965. – 140 с.
2. Безрукова В. С. Методологические вопросы высшего инженерно-педагогического образования // Методология исследования инженерно-педагогического образования : сб. науч. тр. / В. С. Безрукова. – Свердловск, 1988. – С. 5–17.
3. Сейтешев А. П. Педагогика : Учебн. для техн. вузов / А. П. Сейтешев. – М. : ВЛАДОС, 1999. – 256 с.
4. Джантеміров А. Историко-соціальні аспекти становлення і розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні / А. Джантеміров // Педагогіка і психологія професійної освіти : Науково-методичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 323–337.
5. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В. П. Беспалько. – М. : ИПРО МО РФ, 1995. – 336 с.
6. Сейтешев А. П. Пути становлення учасця молоді : Професійна педагогіка / А. П. Сейтешев. – М. : Высшая школа, 1988. – 336 с.

Kh. Bakhtiyarova

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF MULTILEVEL PREPARATION OF FUTURE INZHENERIV-PDAGOGIV ARE IN A TECHNICAL UNIVERSITY

The article is devoted to consideration of planning of model of the multilevel training of future engineer and pedagogic personnel. The author analyses some questions of methodology and also laws and principles of construction of the modern model of preparation of future engineer and pedagogic specialists.

УДК 378.013.78

Виноградов О. Г., Поліщук О. О.

ПЕРСОНАЛЬНІ ІДЕОЛОГІЇ ЯК ЧИННИКИ ПРИЙНЯТТЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ СИСТЕМИ MOODLE)

У статті розглянуто поняття особистих ідеологій. Автори досліджують прийняття викладачами освітніх інновацій через власні уявлення про складові навчального процесу з використанням шкали полярності для їхнього вимірювання.

Актуальність дослідження

Освіта у сучасному світі – один із важливих чинників розвитку суспільства. Українська освіта сьогодні перебуває у перехідному періоді – запроваджуються нові вимоги, форми контролю знань, випускні та вступні іспити замінені на зовнішнє тестування, навчання в університетах зведено до спільної схеми шестирічної повної вищої освіти тощо. Перехід від радянської системи освіти до стандартизованої європейської вимагає від усіх учасників освітнього процесу адаптації до нової філософії освіти, тому дуже актуальною стає проблема виявлення чинників, котрі на організаційному та індивідуальному рівнях сприяють прийняттю освітніх інновацій.

Важливим фактором змін в освіті є сучасні інформаційні технології. Вони не тільки полегшують доступ до інформації, а й зумовлюють

кардинальні зміни якості соціальної складової навчальної діяльності, оскільки надають небачені раніше можливості спілкування у різних опосередкованих формах та вимагають особливого педагогічного підходу.

Дослідження чинників, що впливають на прийняття освітніх інновацій у цій роботі здійснювалося на прикладі віртуального об'єктно-орієнтованого середовища для навчання Мудл (надалі – Moodle, див. <http://www.moodle.org>). Це середовище протягом декількох років впроваджується в освітній процес у НаУКМА та багатьох інших українських вищих навчальних закладах. Популярність Moodle базується на різноманітних можливостях системи: вона має безліч модулів, що їх розробляють за принципами вільного та відкритого програмного забезпечення, і включає в себе найрізноманітніші підходи – від